

(D/d)___louhém (L/l)___ánu, jít po (N/n)___ábřeží (K/k)___apitána (J/j)___aroše, přejít
(M/m)___ost (B/b)___arikádníků

1. Co už víme o slovní zásobě a tvoření slov

1 Z dopisu Jana Wericha Williamu Shakespearovi:

Kdybyste dnes psal hry, vážený mistře, našel byste potřebné postavy se stejnou snadností jako ve své době. Nájemných vrahů je stále dostatek, pomlouvačů nadbytek, mužů lačných moci, úslužných katů, donašečů, dvorních šašků bez moudrosti i s moudrostmi, kuběn, kurev, nafrněných paniček, jen sáhnout. Mistře, jen tak na dosah ruky a můžete si vybrat. Poctivých a statečných a věrných, to znáte přece ze zkušenosti jako herec, proč se hrají člověku hůř než ti špatní? – protože vzorů je málo, je jich míň mezi námi, asi tak ve stejném poměru jako za vašich dob.

Z knihy *Rozhovory s Janem Werichem* Jiřího Janouška

a) Pokuste se jednou větou co nejuvýstižněji vyjádřit hlavní myšlenku této části Werichova „dopisu“.

b) Která tvrzení jsou pravdivá?

- slovo *jako* má věcný i mluvnický význam
- slovo *vzor* je slovo mnohoznačné
- slovo *donašeč* bylo utvořeno ze slovesa *nosit*
- výraz *nájemný vrah* je sousloví
- slovo *lačný* je knižní neologismus
- slovo *vybrat* bylo utvořeno příponou
- slovo *nafrněný* je citově neutrální
- slovo *nájemný* bylo utvořeno předponou
- slovo *pomlouvač* vzniklo skládáním
- výraz *potřebné postavy* je sousloví

c) Proč J. Werich oslovuje právě W. Shakespeara?

d) Co byste vzkázali W. Shakespearovi vy?

2 Mají následující slova něco společného?

Jednotlivá slova užití ve větách tak, aby byl zřejmý jejich věcný význam. V případě pochybností užití SSČ.

lumpárna – lunapark, guvernér – guvernantka, droga – drogistka, delikatesa – delikt

3 Pracujte s následujícím textem:

Naše dovolená na Slovensku

V minulém roce se náš otec rozhodl, že po několika letech, kdy jsme část léta pravidelně trávili na chorvatských plážích, uděláme **změnu**. Pojedeme na Slovensko. Moc se mi nechtělo, protože na **pobřeží** plné krásných děvčat jsem se těšil. Táta ale tvrdí, že například **Vysoké Tatry** patří mezi úplně **nejkrásnější** pohoří v Evropě.

S **odstupem** času musím uznat, že na tom asi něco je. V Tatrách jsme se ubytovali v příjemném **hotelu** v obci Štrbské Pleso na břehu **stejnojmenného** jezera. Z okna byl nádherný výhled na skalnaté horské **štítů** spojené rozeklanými **hřebeny**, které se prudce zvedají z tajemných **dolín**. Během sedmi dnů jsme podnikli několik nádherných **túr**. Příroda **Tanapu** je nádherná a výhled ze štítů, na které se i běžný **vysokohorský turista** dostane po **značených** turistických značkách, je za **bezmračné** oblohy úžasný.

Kdybyste potřebovali vědět, jakým výcvikem by měl váš pes projít, či jak ho máte vychovávat, obraťte se na mě, na psychiatra.

Bráška ještě neumí říkat ř a už půjde do školy? Tak to ho přiveďte ke mně, já jsem nejlepší internista v celém okolí !

- 9 Pojmenujte sportovní disciplíny na fotografiích, pokuste se určit, jakého původu jsou jejich názvy, pak ověřte ve Slovníku spisovné češtiny pro školu a veřejnost správnost vašeho odhadu:

- 10 Napište co nejvíc slov zakončených na *-ismus/-izmus*. Kolik jich napíšete za 5 minut?
Např.: impresionismus, liberalismus.

- 11 Doplňte slova vždy jednou vhodnou cizí předponou či příponou, která se hodí do všech vět v odstavci, a pokuste se charakterizovat její význam (věty pocházejí z korpusu psané češtiny):

a) V roce 1951 vyšla německy _____ biografie Joea Louise Příběh mého života. Audi A3 se bude na přání dodávat se čtyřstupňovou _____ matickou převodovkou. Nejrychleji se rozvíjejícím segmentem _____ mobilového trhu jsou vozy s náhonem na všechna čtyři kola.

b) Alkoholismus a narko_____ jsou jen speciálními formami závislého chování. Devatenáctiletého vojáka již policie obvinila z šíření toxiko_____ a hrozí mu až pět let vězení. Ve vašem případě se nejedná o klepto_____, projevující se opakovanými krádežemi i nepotřebných předmětů.

c) V tom biásku se promítají nekasovní filmy nebo takové, které už nenaplní _____ kina a bývá tam někdy jenom pár diváků. Po další sezoně se klub stal vlastnictvím _____ milionáře Finleye, který se pak postaral o další změnu názvu. Pokud nemůžete z jakéhokoli důvodu jíst vyváženou stravu, _____ vitaminový přípravek vám může prospět.

d) Nenaprogramovaný _____ port tě může poslat tisíce světelných let v kterémkoli směru. Ale ten hlas v _____ fonu už zase pokračoval a dotíral na ni. Na chodbě hrála _____ vize, ale zvuk byl vypnutý.

www.korpus.cz

3. Slovesný vid

1 Utvořte vidové dvojice:

spát – _____

vonět – _____

vidět – _____

krmit – _____

běhat – _____

mávat – _____

zvonit – _____

dělat – _____

2 Doplňte na prázdná místa vhodná slovesa (napoví vám obrázky), pak podle poslechu doplňte původní slovesa a u nich určete vid:

Příšera z jezera Loch Ness

Lochnesská příšera _____ už stovky let na temném a chladném dnu jezera bez šňupacího tabáku a bez televize, _____ tam jako osamělý smrk ve sněhové vánici, aniž _____, že s televizí by to bylo ještě horší, a tak se nemůžete divit, že se jednoho dne _____ a plave se podívat, co je venku nového, a když _____ na břeh, _____ mráкотným spánkem, jakoby opilá máimivým vzduchem čerstvě vylíhnutého léta, a _____ až příští dopoledne křikem dětí, které sem _____ na školní výlet, „tak tohle, milé děti, je známé jezero Loch Ness, podle pověsti na jeho dně   _____ jezerní příšera, ale kdo by věřil pohádkám, že - _____, je tu kolotoč,“ ukáže paní učitelka na lochnesku, která _____ stočená, jak to mívají plazi ve zvyku, a děti s výskáním _____ a pan školník _____ od každého půl penny a pak _____ na prsty, lochneska se trochu _____, rozběhne se, napřed dokola a pak rovnou do vody, děti _____, holčičky se bojí, ale klukům se to začíná líbit, tohle tu ještě nebylo, jen mají trochu strach, že _____ vodu do bot, a lochneska _____, jsou docela milí, ale proč nejdou do vody, je krásně teplá, paní učitelka zatím _____ jako přezrálý olomoucký tvarůžek, lochneska se ukázkovým kraulem

i) Slovo *pohled* užitje v libovolné větě v jiném významu.

j) Najděte ve SSČ věcný význam slova *masiv* a vyhledejte, z kterého jazyka bylo toto slovo do češtiny převzato.

k) Vlastní název *Black Hills* přeložte do češtiny.

2. Významové poměry mezi souřadně spojenými hlavními větami, souvětí souřadné

1 Následující souvětí jsou si tematicky podobná, ve všech případech jde o to, že někdo vykřikl leknutím. Jejich význam a smysl je však značně rozdílný vzhledem ke zcela odlišným vztahům mezi větami. Do tabulky:

a) Doplněte jeden z následujících poměrů – *slučovací, stupňovací, odporovací, vylučovací, příčinný, důsledkový*.

b) Doplněte jeden ze symbolů: \dagger \lrcorner \times \sim \leftarrow \rightarrow

c) Vypište ze souvětí spojovací výraz.

d) Doplněte další možný spojovací výraz z nabídky: *i, totiž, a tak, ba i, buď – nebo, avšak*.

	Poměr	Symbol	Spojovací výraz	Další spojovací výraz
Vykřikl leknutím a dal se na útěk.				
Vykřikl leknutím, neboť se za ním ozvala velká rána.				
Vykřikl leknutím, ale rychle se vzpamatoval.				
Vykřikl leknutím, nebo mu zpráva udělala takovou radost?				
Vykřikl leknutím, a proto ho kluci rychle našli.				
Vykřikl leknutím, a dokonce se dal na útěk.				

2 Ke každému názvu poměru souřadně spojených vět přiřadte správnou řadu nejčastěji užívaných spojovacích výrazů (spojte čarou):

slučovací	buď – anebo, nebo, anebo, či, buď – buď, zdali – či
stupňovací	neboť, vždyť, totiž
odporovací	ale, avšak, leč, však, než, jenže, nýbrž, a přece, sice – ale
vylučovací	proto, a proto, tudíž, tedy, a tedy, a tak
příčinný	ba, ba i, dokonce i, nejen – ale, nejen – nýbrž
důsledkový	a, i, ani, nebo, též, pak, ani – ani, jak – tak, jednak – jednak

3 Určete poměry souřadně spojených vět:

Na víkend si s vámi nic domlouvat nemohu, neboť odjíždíme na chalupu. _____

Rozbilo se mi vázání na lyžích, tudíž je musím odvézt do servisu. _____

Rádi k vám přijdeme a přineseme s sebou fotky z dovolené. _____

Ještě musím být tak hodinku doma, neboť dneska dělám s bratrem úkoly já. _____

d) Převyprávějte příběh vlastními slovy.

7 Vysvětlete, popř. najděte ve SSČ význam následujících slov:

altruismus, optimismus, pesimismus, egoismus, fanatismus

8 Vyberte si jednu z vlastností (na volný řádek si můžete napsat vámi navrženou) a napište nepřímou charakteristiku:

a) štědrost

b) upřímnost

c) pokrytectví

d) lakota

e) _____

9 a) Najděte v textu charakteristiku přímou a nepřímou:

Vladimír Menšík
(1929–1988)

Bohem nadaný herec

Zjišťuji, že sdělit pár vět o Vladimíru Menšíkovi je těžko rozlousknutelný ořech. Napište něco stručného o člověku, který prožil nejméně pět lidských životů jen za těch posledních třicet let, co jsme se často pracovně i nepracovně stýkali! Žil totiž v tempu, jakým prolétají krajinou proslulé japonské rychlíky.

Ládův ranní příchod do filmových ateliérů – to byl tajfun, smršť nebo ještě přesněji výbuch šrapnelu. Celé studio rázem poznalo, že přišel Menšík. Salvy smíchu z maskérny otřásaly ateliéry. Nikoho nepustil ke slovu, sypal historku za historkou a nikoho nenechal na pokoji. O každém všechno věděl a všechno automaticky interpretoval v humorné podobě.

Ale musím dodat, že jeho humor nikdy nezraňoval, nikdy nebyl zlý. Vodopád slov se zastavil až těsně před první klapkou. Jakmile se rozběhla kamera, kouzelnou proměnou z něj byla dokonale zvládnutá filmová postava. Scénář měl vždy pečlivě prostudovaný, ale téměř nikdy neříkal doslovně předepsaný text. Zpočátku z toho mohl být režisér, který s ním pracoval poprvé, dost nervózní, ale zpravidla se ukázalo, že Vladimír, tak říkajíc z vlastních zdrojů, vytváří postavu plnější, bohatší a v hutnější zkratce, než předepisuje scénář.

Dá-li se o někom říci „Bohem nadaný herec“, pak o Menšíkovi to platilo stoprocentně. Úžasné dynamo nabitě představitostí, fabulační schopností, znalostí života i vzděláním, konzumující neuvěřitelné množství potravy, cigaret a kávy. Všechno ve velkém. V těch stovkách postav a postavíček v divadelních, filmových i televizních rolích se doslova rozdával. A to vše v dlouholetém zápolení s těžkou nemocí, na jejíž léčení v tom životním letu vlastně ani neměl čas.

Vyprávění Václava Vorlíčka z knihy Vladimír Menšík Jiřího Hubače a Slávky Kopecké, zkráceno

b) Vysvětlete podtržené části textu.

c) Napište krátkou přímou charakteristiku V. Menšíka.

10 a) Přečtěte si následující text, vyhledejte místa, která charakterizují postavy:

Smrt krásných srnců

V třetím roce války povolali mý bráchy Huga a Jirku do koncentráku a tatínek povídal doma:

„Ti kluci se potřebujou před odjezdem najíst. Masa. Přivezu nějaké ryby.“

Tatínek nesměl jezdit na kole jinam než do práce, nesměl opustit bez povolení bydliště, a ryby už vůbec nesměl lovit, neboť nežil na Riviéře, ale v protektorátě, obklopen pozorností četníků a gestapa. Tatínek opustil náš buštěhradský dům čp. 54 bez hvězdy, odpáral si ji a strčil do kapsy, na tandem dal batoh, pytle a skládací haltýř na úhoře.

Když dojel na místo, byla chalupa tichá, jako když se někde opodál už střelí, a jen ze dveří vyšel po chvílce muž v klobouku a k němu se připojil velký pes. Prošek se blížil na lodi na druhou stranu, a jak poznával tátu, rozehříval se jak sluníčko...

